

Orientacions per redactar una declaració institucional d'integritat

Elaboració del PMA. Pas 1. Compromís institucional

Contingut

1. Introducció	1
Què és una declaració institucional d'integritat	1
Per a què serveix	1
Encaix dins la infraestructura ètica d'una institució	2
Necessitat de coherència amb les praxis i els lideratges informals.....	2
2. Alguns models de declaració institucional d'integritat de referència	2
3. Abans de començar a redactar la declaració	3
4. Contingut d'una declaració institucional eficaç.....	3
Contingut indispensable	4
Contingut opcional.....	4
5. Aprovació i publicació	5

1. Introducció

Què és una declaració institucional d'integritat

Una declaració institucional d'integritat és un document formal amb el qual una organització manifesta públicament el seu compromís amb el foment d'una cultura ètica i de compliment normatiu, i amb la lluita contra la corrupció i el frau.

Per a què serveix

La seva funció principal és comunicar tant a les persones que formen part d'aquella organització, com a les que es relacionen amb ella (ciutadania, persones usuàries de serveis públics, associacions, contractistes...) que els màxims responsables s'implicaran en la gestió de la integritat institucional;

que actuaran de forma diligent, proporcional i imparcial davant la comunicació de sospites o indicis de frau o corrupció i que no toleraran represàlies envers les persones que, un cop detectats aquests indicis, els posin en coneixement de l'organització a través dels canals interns de denúncia.

Encaix dins la infraestructura ètica d'una institució

Aquest instrument de compromís forma part d'un conjunt més ampli d'instruments ètics formals (formació en ètica pública i riscos per a la integritat, codis ètics, comitès d'ètica, referents ètics, avaluació del clima ètic...), cadascun amb una funció diferent, que constitueixen la infraestructura ètica de cada organització.

Perquè una declaració institucional tingui l'efecte que persegueix, és important que s'articuli correctament amb la resta d'instruments ètics, perquè integrats cobreixen totes les funcions d'una bona gestió ètica: implicar, sensibilitzar, guiar, orientar o resoldre dubtes i dilemes ètics, avaluar l'homogeneïtat de la cultura organitzacional i detectar desviacions dels estàndards ètics que l'organització desitja mantenir.

Necessitat de coherència amb les praxis i els lideratges informals

Tan important com aquesta correcta articulació amb la resta d'instruments ètics formals, és la coherència amb els lideratges ètics informals i les pràctiques diàries.

Si no hi ha aquesta consistència entre eines formals i praxis informals, la declaració institucional d'integritat perd tot sentit. S'acaba convertint en un mer instrument estètic, que pot arribar a suscitar rebuig entre el personal compromès amb els més elevats estàndards de conducta i que, en el seu dia a dia, intenta alertar o frenar, segons els seu nivell de responsabilitat, males praxis i qualsevol transgressió de la legalitat.

2. Alguns models de declaració institucional d'integritat de referència

Actualment, els ens públics de Catalunya disposen ja de diversos models de declaració institucional d'integritat, que faciliten textos base dels quals partir per a elaborar un de propi que s'ajusti a cada organització concreta.

- El model de la Comissió Europea (2014), proposat en el marc de l'avaluació dels riscos de frau i de corrupció en l'ús dels fons europeus (vegeu l'annex 3 dels documents de l'enllaç).
- El model de l'Ordre HFP/1030/2021, de 29 de setembre, per la qual es configura el sistema de gestió del Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència (2021). En les seves dues pàgines finals (annex IV, model C), proposa un text de compromís específic amb l'execució d'actuacions del PRTR, pensat més com a model de compromís individual dels

titulars dels òrgans responsables, òrgans gestors o beneficiaris de les ajudes.

- El [model de la Secretaria General de Fons Europeus](#) del Ministeri d'Hisenda i Funció Pública (2022), que al febrer fa públiques unes orientacions per a l'elaboració dels plans de mesures antifrau o proposa, entre d'altres, un text de declaració institucional contra el frau (pàg. 48-49).

3. Abans de començar a redactar la declaració

Des de l'Oficina Antifrau de Catalunya recomanem reflexionar sobre com és la cultura organitzativa de cada institució a l'hora de triar l'estil de redacció d'aquesta declaració institucional.

En aquelles organitzacions on en la gestió de la integritat institucional **prima la perspectiva del compliment normatiu i el control**, la redacció d'aquesta declaració funcionarà millor si emfasitza la importància de la lluita contra la corrupció, el compromís antifrau, la no tolerància amb els incompliments de la normativa vigent, etc. En aquestes organitzacions, el títol d'aquesta declaració sovint és *declaració institucional contra el frau*.

Per contra, en aquelles organitzacions on la gestió de la integritat institucional es lidera **des de la perspectiva del foment de la conducta ètica i la responsabilitat individual**, la redacció d'aquesta declaració acostuma a emfasitzar la importància de la cultura ètica, el compromís d'observar els més elevats estàndards d'actuació pública i de treballar els principis i valors que han de guiar la conducta pròpia d'un servidor públic. En aquests casos, també el títol d'aquesta declaració afegeix aquest component de foment de la integritat al de la lluita contra la corrupció i el frau.

A la pràctica, moltes declaracions institucionals contenen expressions que integren ambdues perspectives. Per aquest motiu, en l'apartat següent, us oferim una proposta de continguts, expressada des de les dues visions.

4. Contingut d'una declaració institucional eficaç

Havent estudiat els models abans esmentats, així com diversos exemples de declaracions institucionals publicades fins a la data de tancament d'aquest document, des de l'Oficina Antifrau de Catalunya us presentem la relació de continguts que recomanem incloure en una declaració institucional de foment de la integritat i lluita contra la corrupció, perquè sigui eficaç en la demostració de compromís i responsabilitat.

Contingut indispensable

- ☑ **Ens que assumeix el compromís i context en el qual s'adopta aquesta declaració** (si és específica per a l'aprovació d'un pla de mesures antifrau per a la gestió dels fons procedents del PRTR o si és un instrument més general del sistema d'integritat d'aquella institució).
- ☑ **Expressió general del compromís** de foment de la integritat (compliment principis legals i ètics) i de lluita contra la corrupció i el frau (idea de tolerància zero).
- ☑ **Expressió d'alguns compromisos concrets** que l'entitat, tenint en compte la seva cultura organitzativa, consideri necessari destacar, com ara:
 - ✓ Promoure la cultura ètica i/o de compliment normatiu, i formar i sensibilitzar tot el personal en ètica professional pública.
 - ✓ Promoure la cultura de la transparència i del retiment de comptes, i canviar qualsevol inèrcia interna que tendeixi a l'opacitat o l'ocultació en la gestió pública.
 - ✓ Adoptar mesures de prevenció, detecció, correcció i persecució de la corrupció i el frau, basades en una avaluació de riscos duta a terme per un equip tècnic intern. Entre aquestes mesures, es pot destacar la disposició (1) d'un procediment per declarar i gestionar situacions de conflictes d'interès reals, potencials i aparents i (2) de canals i procediments per informar de sospites o indicis de corrupció i frau i tractar-los amb confidencialitat.
 - ✓ Atendre qualsevol alerta de corrupció o frau notificada, procedir amb diligència i no tolerar cap represàlia envers la persona denunciant.
 - ✓ (Específica per als PMA) Controlar la despesa destinada a les actuacions del PRTR (doble finançament, DNSH, etc.)
 - ✓ Notificar el frau i la corrupció a les autoritats corresponents (SNCA i altres competents).
- ☑ **Data i signatura** de la declaració institucional per part de la/es persona/es físiques que, en nom i representació de l'entitat, assumeixen el compromís.

Contingut opcional

Algunes institucions han optat per incloure en les seves declaracions institucionals altres continguts que poden ubicar-se en la declaració, o bé en el document que descriu l'estratègia de gestió de riscos de corrupció i frau¹.

¹ A la pràctica, molts dels documents que s'han anat aprovant amb el títol de *pla de mesures antifrau* són, en realitat, descripcions de l'estratègia d'integritat adoptada per cada institució.

Aquests són alguns exemples de continguts addicionals:

- **Definicions** d'irregularitat, frau i corrupció.
- **Marc normatiu:** Reglament UE, ordre HFP/1030/2021, etc.
- **Antecedents de la gestió de l'ètica institucional** o remissió a altres instruments del marc d'integritat institucional on encaixa aquesta declaració.
- **Repartiment clar de responsabilitats sobre la gestió de riscos de corrupció i frau** (model de la Unió Europea):
 - qui assumeix la responsabilitat global i com es concreta;
 - quines són les unitats amb competències en els processos implicats en la gestió dels fons europeus i com es concreten llurs responsabilitats, i
 - quines són les unitats encarregades del control intern i com es concreten llurs responsabilitats.

Explicitar aquesta estructura de responsabilitats facilita que totes les persones implicades compreguin perfectament les seves obligacions en matèria de gestió de la integritat i lluita contra la corrupció i el frau.

- **Suport institucional a aquest compromís:** com s'ha d'actualitzar i, si s'escau, revisar aquesta declaració (per exemple, participació del ple municipal, d'altres òrgans supervisors interns, etc.).

5. Aprovació i publicació

Perquè aquesta declaració sigui efectiva en la demostració de compromís, un cop aprovada ha de ser comunicada internament i externa.

Per això, des de l'Oficina Antifrau us recomanem publicar-la als espais digitals adients de la vostra institució (espai web d'integritat, intranet, seu electrònica) i donar-hi una difusió adequada (el personal de l'entitat, contractistes, persones beneficiàries d'ajuts i subvencions, associacions o entitats amb què us relacioneu, etc.).

